

**НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О.
БОГОМОЛЬЦЯ**
Кафедра загальної і медичної психології

**МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**
«ЕКСТРЕМАЛЬНА ТА КРИЗОВА ПСИХОЛОГІЯ»

Освітній рівень	<u>другий (магістерський) рівень</u>
Галузь знань	<u>22 «Охорона здоров'я»</u>
Спеціальність	<u>221 «Стоматологія»</u>

Автори: проф. Матяш М.М., доцент Логвіновська Л.М.

Затверджено на засіданні кафедри
загальної і медичної психології
Протокол № 2 від «12» вересня 2024 року

Завідувач кафедри
загальної і медичної психології,
професор

Матяш М.М.

Тема 1. Теоретико-методологічні основи екстремальної та кризової психології. Психологія війни.

(лекційне заняття – 2 години)

Мета заняття: ознайомити студентів з теоретичними основами екстремальної та кризової психології, її значенням для діяльності лікаря; дослідити історію зародження та розвитку цієї науки; надати характеристику категоріального апарату екстремальної та кризової психології; розвинути вміння студентів до системного і творчого мислення, а також вчити студентів використовувати знання методологічних та теоретичних аспектів психології в практичній діяльності.

План заняття.

1. Теоретичні основи розвитку екстремальної та кризової психології.
2. Методологічні основи екстремальної та кризової психології.
3. Екстремальні ситуації, пов'язані з війною та військовими діями.
4. Зміни в поведінці і функціональному стані людини в екстремальних умовах.
5. Стрес у професійній діяльності лікаря.
6. Психологічні проблеми учасників бойових дій.
7. Поняття психологічного здоров'я та гармонійної особистості.
8. Застосування знань з екстремальної та кризової психології в професійній діяльності лікаря-стоматолога.

Ключові поняття: : *екстремальна ситуація, криза, критична ситуація, кризова подія, психічна травма, кризове переживання, психологія війни, психологія тероризму, психологія насильства, гостра стресова реакція, гострий стресовий розлад, посттравматичний стресовий розлад.*

Тема 2. Психологічна готовність та психологія безпеки діяльності лікаря в екстремальних та кризових умовах.

(лекційне заняття – 2 години)

Мета заняття: ознайомити студентів з екстремальними факторами професійних умов діяльності, визначити основні психічні стани та реакції особистості, що виникають в екстремальних ситуаціях, ознайомити зі структурою та критеріями психологічної готовності лікаря до професійної діяльності в екстремальних умовах, методами саморегуляції психічних станів особистості, визначити зміст категорії “психологічна безпека”, ознайомити студентів з моделлю психологічної безпеки особистості лікаря, турбуватися про підтримку та збереження психологічної безпеки лікаря в екстремальних умовах діяльності.

План

1. Екстремальні фактори професійних умов діяльності лікаря.
2. Психічні реакції та стани, що виникають в особливих умовах діяльності.
Індивідуальна переносимість екстремальних умов.
3. Стратегії подолання негативних наслідків екстремальних психічних станів.
4. Психологічна готовність до професійної діяльності в особливих умовах.
Компоненти психологічної готовності лікаря.
5. Критерії психологічної готовності лікаря до професійної діяльності в екстремальних умовах.
6. Структурно-функціональна трансформаційна модель психологічної безпеки особистості лікаря.
7. Методики оцінки психологічної безпеки особистості лікаря.

Ключові поняття: *екстремальність діяльності, особливі умови професійної діяльності, психічні стани, страх, афект, паніка, стрес, фрустрація, конфлікт, тривога, страх, апатія, ступор.*

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Екстремальна психологія: Підручник / За заг. ред. проф. О. В. Тімченка. К.: ТОВ «Август Трейд», 2007. 502 с.
2. Життєві кризи особистості: навчальний посібник / О. О. Байєр. Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2010. 244 с.
3. Кризова психологія: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. О.В. Тімченка. Х.: НУЦЗУ, 2010. 401 с.
4. Наугольник Л. Б. Психологія стресу: підручник / Л. Б. Наугольник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 324 с.
5. Мороз Р. А. Психологія травмуючих ситуацій та надання психологічної допомоги : методичні рекомендації / Р. А. Мороз. Миколаїв : Іліон, 2016. 224 с.
6. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. / Загальна ред.: Н. Пророк. Київ, 2018. 208 с.
7. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 2. / Загальна ред.: Л. Царенко. Київ, 2018. 240 с.
8. Перша психологічна допомога : посібник для працівників на місцях. Київ: Унів. Вид-во Пульсари, 2017. 64 с.
9. Психологія життєвої кризи / відп. ред. Т. М. Титаренко. К.: Агропромвидав України, 1998. 348 с.
10. Черезова І. О. Психологія життєвих криз особистості: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / І. О. Черезова. Бердянськ, БДПУ, 2016. 193 с.
11. Шевченко О.Т. Психологія кризових станів: Навч. посіб. / Шевченко О.Т. Київ, 2005. 120 с..

Допоміжна література:

1. Аршава І. Ф. Функціональні стани людини в процесі адаптації до екстремальних умов діяльності (у парадигмі «особистість — стан») / І. Ф. Аршава // Вісник АПН України: Педагогіка і психологія. — 2006. — № 4 (53). — С. 82—90.
2. Аршава І.Ф., Корнієнко В.В. Основи нервових та психічних хвороб (для спеціальностей «Психологія» та «Спеціальна освіта»). Підручник - Д.: Вид-во «Свідлер А.А.», 2018.
3. Варбан Є. О. Життєва криза: поняття, концепції та прояви / Є. О. Варбан // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. –Вип. 10. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. С. 120–133.
4. Корольчук М.С. Психофізіологія діяльності / Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2004. – 400 с.

5. Карпуніна А.М. Системний підхід до оцінки психофізіологічного стану людини // Актуальні проблеми психофізіології. Том V: Психофізіологія. Медична психологія. Генетична психологія. Частина 2. – К.: Міленіум. – 2003. – С. 70-76.
6. Кокун О.М. Теоретико-методологічні та практичні засади забезпечення психофізіологічної готовності фахівців до діяльності у різних умовах // Вісник Національної академії оборони України. – К., 2006. – № 2. – С. 109-113.
7. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: методичний посібник / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос, Л. І. Литвиненко... Царенко Л. Г.; за ред. З. Г. Кісарчук. Київ: ТОВ “Видавництво “Логос”. 2019. 207 с.
8. Психосоціальна допомога в роботі з кризовою особистістю : [навчальний посібник] / наук. ред. та керівник проблем. групи Л. М. Вольнова. К.: В-во НПУ імені М. П. Драгоманова , 2012. 275 с.
9. Шевченко О.Т. Психологія кризових станів: Навч. посіб. / Шевченко О.Т. Київ, 2005. 120 с..

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://pidruchniki.com/>
2. Наукова бібліотека ім. М.Максимовича www.library.univ.kiev.ua
3. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія» <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>
4. Національна бібліотека України <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Національна Парламентська бібліотека України <http://www.nplu.kiev.ua/>